

BUITEN

26^E JAARGANG N^O. 14

ZATERDAG 2 APRIL 1932

TOEGANG TOT DE GORGES DU CIANS (DÉPARTEMENT DES ALPES MARITIMES)

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

TOEGANG TOT DE GORGES DU CIANS (DÉPARTEMENT DES ALPES MARITIMES) (ILL.)	BLZ. 157
DE FAMILIE HOLT, DOOR SUZAN GLASPELL (17)	BLZ. 159
OPEN DE DEUREN (GEDICHT) DOOR ANNIE SCHMIDT-VOS	BLZ. 159
JERUZALEM (GEÏLL.), DOOR R. B. VAN WULFFTEN PALTHE	BLZ. 160—162
HERLEVING VAN DEN VOLKSDANS (GEÏLL.) (SLOT), DOOR DR. ELISE VAN DER VEN-TEN BENSEL	BLZ. 161—164
MENDELTULPEN (GEÏLL.), DOOR L. SPRUIT	BLZ. 164—165
DE HOEKSCHE WAARD EN ZIJN OMGEVING I, (GEÏLL.), DOOR LIDA DE BY-VERGOUW	BLZ. 165—168
VAN REINTJES LOOZE STREKEN DOOR J. L. A. KREMER	BLZ. 166—167
APHORISMEN, DOOR M. W. B.	BLZ. 167
EEN TOSCAANSCH E STAD IN DE LATERE MIDDELEEUWEN, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI (II)	BLZ. 168

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

DE FAMILIE HOLT

17)

DOOR SUZAN GLASPELL

HET is zoo moeilijk om te zeggen — tegen een boozen vader”.

„Ik ben niet boos, hoewel ik het zal worden, als je zoo doorgaat”.

„Ik wil wat echtheid, Vader”.

„Wat?”

„Echtheid. Ik wil, dat wij beiden af en toe eens echt zullen zijn en elkander dan ontmoeten. Ik wil, dat Lincoln zichzelf is met mij en dat hij mij mijzelf laat zijn bij hem. Dat is het, wat ik verlang. En dat heb ik niet — werkelijk, dat heb ik niet”.

Haar oogen vulden zich met tranen en zij leunde het hoofd tegen de stoelleuning, met het gelaat zoo ver mogelijk van hem afgewend.

„Kom, kom! Nu, huil maar een beetje, dan zul je je beter voelen. Je moeder had ook wel eens van die ideeën. Dat doen jullie allemaal, denk ik. De eenige moeilijkheid met jou, Blossom, is, dat je alles gehad hebt, wat een vrouw kan verlangen”.

Zij ging rechtop zitten. „Laten we er maar niet meer over praten”, zeide zij, nogal kortaf.

„Goed, dan doen we dat niet. En jij zult verstandig zijn en aan Lincoln schrijven om terug te komen en natuurlijk zul je dien vuilen landlooper niet meer zien, nooit meer”.

Zij zeide niets.

„Kom, Blossom, ik wil je belofte hooren”.

Maar hij hoorde niets, want zij zeide niets.

„Zeg toch wat; zit daar niet zoo te kijken. Zeg mij duidelijk, dat je Ambrose Holt nooit meer zult zien”.

„Misschien zal ik hem niet meer zien”, zeide zij, „maar misschien toch ook wel”.

Hij stond op; hij stond niet gemakkelijk uit dien diepen stoel op, maar eenmaal staande, was hij flink. Hij ging een stap achteruit.

„Ik ben een rijk man”.

„Ja”, fluisterde zij zwak; zij was bang van hem, van zijn manier om bevelen te geven. „Ik weet het”.

„Ja, je weet het”.

„Ja, ik weet het”, herhaalde zij, alsof zij trachtte tijd te winnen.

„Ik was van plan je een groot gedeelte van mijn geld na te laten, aan jou, mijn eenige dochter”.

Zij sprak niet; zij voelde haar kin beven.

„Maar ik wil je dit vertellen en je weet, dat ik meen, wat ik zeg. In mijn testament wordt jou een millioen dollars

nagelaten. Geen kleinigheid, geen peuterig bedrag. Maar als je mij hierin tegenwerkt, als je ongehoorzaam bent, want ik voel dit heel erg, dan zal ik je geen rooie cent nalaten”.

„Vader”, fluisterde zij, getroffen, dat hij het zich zoo sterk aantrok en slap, alsof het plotseling verliezen van zulk een groote som geld iemand kon verlammen.

„Zoo, nu zul je het wel niet doen”. Hij nam zijn hoed. „Ten slotte ben je in sommige dingen geen idioot, je hebt kinderen om aan te denken”.

Toen hij naar de deur liep, deed de beleefdheid haar opstaan en hem volgen. Maar toen hij haar zoo dicht bij zich zag, werd hij opnieuw boos.

„En nog wat, je zult de kans niet hebben. Ik zal dien schooier wel krijgen. Lincoln meende, dat wij hem moesten negeeren, doen, alsof hij er niet was, dat zou hem den wind wel uit de zeilen nemen. En ik dacht dat hij misschien gelijk had — maar dacht er niet aan, dat wij zulk een idioot in jou hier hadden. Goed, je wilt het ons niet op een fatsoenlijke manier laten doen — het is jouw werk — wat er ook gebeurt. Ik tel hier mee in de stad en vergeet jij dat maar niet. Ik zal ervoor zorgen, dat deze vent de stad uit getrommeld wordt, al zou dat het laatste zijn, wat ik deed!”

HOOFDSTUK XX

Zij had een gevoel, alsof zij een vader en een millioen dollars tegelijk verloren had en was blij, toen zij Millie door de gang hoorde loopen om de middagpost van den besteller in ontvangst te nemen. Blij, omdat het ordelijk was, gewoon. Zij was ook blij, dat de boeken er nog waren en dat er blauwe bloemen in de gele vaas stonden. De zon scheen door het raam op het Westen en belichtte de bronzen buste van Shakespeare, net alsof zij niet met haar man en haar vader getwist had.

Zij had niet kunnen droomen, dat zij zoo ver zou gaan, als zij gegaan was. Als je begint, dan weet je niet, waar je heen gaat. Je wilt misschien geen Blossom genoemd worden — Blossom zijn en niets anders — en als je er iets tegen doet, dan stort alles boven je hoofd ineen.

Millie bracht haar de brieven. Zij keek ze door en zag, dat er geen was van Lincoln. Zij wenschte, dat hij haar geschreven had, dat hij haar een uitweg gelaten had — om een weinig achteruit te gaan, maar niet heelemaal. Als hij zou zeggen: „Jullie vrouwen zijn zoo verduiveld nieuwsgierig, dus is het heel natuurlijk, dat je mijn ouden heer wilde zien”, of: „Waarom zou ik mij druk maken, omdat je mijn vader niet zoo slecht vindt”, of: „Wel, m'n lieve Blossom, ik was zoo verrukt over je charme, dat ik je intelligentie geheel vergat”, of het een of ander lachend gezegde, waarin zij een kern van ernst, van begripen kon ontdekken, dan zou zij het toch geaccepteerd hebben. Zij voelde zich niet sterk genoeg om Lincoln en haar vader tegelijk te bestrijden.

Maar zij was niet van plan om geheel terug te gaan naar waar zij gestaan had! Dat zou werkelijk geen zin hebben gehad — veel gedoe over niets. En daarbij — dat kon zij niet. Zij was losgebroken, zij was los, zij kon niet terug gaan, want het zou niet haar zelfde ik zijn, dat terug trok.

Zij moest Ambrose Holt weer spreken en hem vragen —

Maar een bezoek aan Ambrose Holt zou haar een millioen kosten. Een dure visite. Hij zou lachen en zeggen: „Ik ben geen millioen dollars waard”.

Zij hoorde de jongens boven; Paul sloeg op een trommel en Lincoln blies op een toeter — vreeselijke geluiden, maar zij spraken van geluk. Zij zouden duurdere dingen verlangen dan trommels en toeters, als zij grooter waren. Hoe zou je je twee zoons een millioen dollars kunnen ontnemen, alleen maar om te praten met een ouden man, die van zijn familie was weggelopen? Iedereen zou het idioot vinden. Haar vader had haar daarmee gevangen. Als gewoonlijk gebruikte hij zijn geld als een lasso, die pakte, vasthield, bestrafte en omkocht — macht had. Zooals hij zeide, hij beteekende iets in de stad.

Hoe werd men een stad uitgetrommeld? Wat zou haar vader met Ambrose Holt doen? En hij was ziek.

Zij keek de brieven weer door, alsof er iets bij moest zijn, dat haar kon helpen. Er was een brief voor Lincoln van de onvergelijkelijke Margot. Zij had een sterke aanvechting om hem te openen. Maar zij legde den brief neer. Neen, met zulke dingen zou zij niet beginnen. Zij trachtte eenigen troost te putten uit dit idee, dat de onvergelijkelijke Margot niet wist waar Lincoln was. Hij was tenminste niet bij haar.

Ja, maar het zou kunnen. Toen dit geschreven werd, was Lincoln nog in Pittsburgh. De voortzetting was, zonder twijfel, New York. Mogelijk was hij nu in New York en dacht niet aan haar, gaf niet om haar.

Alsof dit werkelijk waar was, werd zij kil en wrevelig jegens hem. Goed dan, hij kon daar blijven! Laat hem maar uitvinden, hoe onvergelykelyk Margot is — als hij dag in, dag uit met haar moest leven. O, zij zou vergelykbaar genoeg worden — vergelykbaar met alles — zelfs misschien met iemand, die hij eens gekend had en die Blossom heette.

Naar den ondersten brief had zij slechts vluchtig gekeken, toen zij de woorden Lincoln Holt had zien staan, geschreven in een bekende hand, maar nu keek zij weer en was verrast te zien, dat het adres luidde „Mevrouw Lincoln Holt”. Het moest een vergissing zijn. Maar het was zoo! Was dat niet het handschrift van Hugh Parker, den criticus, die Lincoln vaak schreef? Maar hij woonde in New York en deze brief was in Chicago gepost.

Zij opende den brief:

Hooggeachte Mevrouw Holt, zoo luidde hij. Misschien behoorde ik in het geheel niet aan U te schrijven — (Zeker, waarom niet, dacht zij, blij dat iemand nu aan haar zou schrijven) —, maar ik waag het er toch op.

Ik heb Lincoln gekend sedert wij in Harvard op college waren. Misschien weet U wel, wat ik van zijn werk vind; ik heb daarover geschreven. Maar ik heb niet alles geschreven wat ik erover denk, want ik ben nog niet zeker en wacht op meer licht.

Hij is het waard om moeite voor te doen, want hij be- teekent wat; en toch is hij nog niet, wat hij zijn kan. Er is iets niet in orde en ik weet niet wat.

Lincoln heeft mij nooit uitgenoodigd. Waarom? Wij zijn vrienden en ik ben niet zulk een hopeloos onpresentabel mensch. Als ik erover spreek, — U ziet, ik ben ook niet verlegen — dan zegt hij op beslist toon, dat ik het daar niet prettig zou vinden. Maar ik zou graag zelfs eens zien, of ik het plezierig zou vinden of niet. En of het mij bevalt of niet, ik zou hem graag eens thuis zien, want misschien kan ik dan begrijpen, wat ik nu in het geheel niet begrijp.

Hij heeft mij eenige van zijn laatste dingen gezonden — over de bosschen uit zijn jeugd, die hij moet vernietigen. Hij is erin op zijn best, zoodat ik weer geheel enthousiast ben. Enthousiast en onbegrijpelyk verontwaardigd. Dat hindert mij, want ik weet niet, waarover ik verontwaardigd ben. Over U, over zijn manier van leven? Iets — iets moet er fout zijn.

Eens heb ik met schrik gedacht, dat U invalide was. (Wat? dacht Blossom verontwaardigd.) Maar ik vroeg hem er naar en Lincoln zeide, dat U niet invalide was. (Wel, ik zou denken van niet, dacht Blossom.) Dus nu moet het er uit en ik waag dapper den sprong en vraag U om mij uit te noodigen bij U te komen en een paar dagen bij U en Lincoln te logeeren. Ik beloof, dat het niet langer dan twee dagen zal zijn. Ik ben nu in Chicago en het zou wel lang kunnen duren, voordat ik weer eens zoo dichtbij ben.

Als ik aan Lincoln schrijf, zal hij weer zeggen, dat ik het bij U niet prettig zou vinden en zal mij waarschijnlijk den pas afsnijden door naar Chicago te komen. Dat wil ik juist niet. Mag ik dan komen en hem thuis zien?

En mag ik U ontmoeten? Een eigenaardig verzoek? En meer dan dat, laat ons een afspraak maken en niet aan Lincoln vertellen, dat ik geschreven heb. Het zou hem misschien boos maken of verlegen of iets dergelyks. Als U mij telegrafeert, hier naar het hotel, dat het goed is dat ik kom, dan verschijn ik als een niet-geïnviteerde gast.

Vindt U dit grappig? Ik wel. U ziet, dat ik geen idee heb, wat voor soort persoon het is, aan wie ik schrijf. Misschien gaat U met dezen brief wel regelrecht naar Uw man. Maar ik hoop, dat U het niet zult doen, want ik geloof, dat U mij zoudt kunnen helpen en als U mij helpt, dan kan ik misschien Lincoln weer helpen.

Ik teeken, onbekende mevrouw, de vriend van Uw echtgenoot,

Hugh Parker.

Wat een eigenaardige brief. En waarom had Lincoln hem niet eens laten komen, als hij erom gevraagd had? Zij keek de kamer rond, naar buiten, naar de boomen. Was er iets om je voor te schamen?

Hij schaamde zich voor hun vrienden — misschien omdat zij niet intellectueel waren. Maar deze Hugh Parker scheen

nogal leuk en in het geheel geen intellectueele opsnijder. O, natuurlijk, hij schaamde zich over haar! Dat was het — over Blossom — zijn leeghoofdige vrouw. Misschien kon ze hem uit den droom helpen!

Maar hoe? Want zij zou mijnheer Parker moeten laten weten, dat Lincoln niet thuis was. Maar zou dat een beletsel zijn? Want mijnheer Parker wilde haar ook ontmoeten. Hij kwam hij wel aardig voor. Wat een leuk idee! Terwijl Lincoln bij de onvergelykelyke Margot was, zou zij den onvergelykelyken mijnheer Parker te logeeren hebben!

Zij gaf zichzelf den tijd niet om van idee te veranderen, ging naar de telefoon en belde het telegraafkantoor op.

Lincoln is niet thuis, zoo seinde zij, maar het zal mij genoeg doen u hier te zien. Misschien kan ik wat licht verspreiden, hoewel ikzelf licht behoef. Harriette Holt.

HOOFDSTUK XXI.

Blossom sliep dien nacht onrustig, onder andere gekweld door den onvergelykelyken mijnheer Parker. Alsof er nog niet genoeg moeilijkheden waren! Het werd tijd om die te gaan ontwarren, niet om de verwarring nog erger te maken. Lincoln zou woedend zijn, want hij wilde niet begrepen worden. Anders zou hij niet zijn weggegaan. Als de kat van huis is, dansen de muizen. Zij en meneer Parker waren de muizen.

Vroeg in den morgen werd zij wakker met een angstig gevoel, dat Ambrose Holt de stad uitgetrommeld werd. Had zij gedroomd? Want zij herinnerde zich te hebben gezien, hoe Ambrose Holt door hardhandige, vulgaire mannen de stad werd uitgejaagd en hij was slechts half gekleed en hij was ziek! Hij was oud en niet in staat om zulk een behandeling te doorstaan. Zij hield zichzelf voor, dat dit beeld absurd was; zoo had haar vader het niet bedoeld. Uitgetrommeld, dat was bij wijze van spreken. Haar vader zou door zijn advocaat een brief laten schrijven, waarin mijnheer Holt werd aangezegd de stad onmiddellijk te verlaten.

Maar welk recht had hij om dat te doen? Hoe kun je een man de stad uitkrijgen, als hij niet wil? Hij zou het dus op een andere manier doen. Haar vader was koppig, bijna zonder eerbied voor de wet, als hij werd gedwarsboomd. Zij wist, dat men hem wel had beschuldigd van ongeoorloofde practijken. Hij zou misschien zelfs niet terugdeinzen voor gewelddadige dingen om zijn zin te krijgen. En nu was hij weer opgehitst, omdat zij hem getart had.

Zij zou Lincoln's vader moeten waarschuwen. Zij was zijn vriendin en zij moest het hem laten weten.

Maar hoe? Zij kon niet naar hem toe gaan, het zou haar een millioen dollars kosten. Zij zou hem schrijven; maar zij wilde die dingen over haar vader, dat hij niet kieskeurig in zijn middelen was, niet op papier zetten. De brief moest in het kosthuis van Hotchkiss eens in verkeerde handen vallen!

Aan het ontbijt kwam zij tot de ontdekking, dat de jongens bedorven werden. Zij waren arrogant en onbeleefd tegen de bedienden. Wat zou er ooit van hen terecht komen, als zij niet de ervaring opdeden, dat het leven hard kon zijn, als er niets was om hen oprecht, begrijpend en vriendelyk te maken? Hoe veel beter af zou zijzelf geweest zijn, als haar vader niet al dat geld gehad had? Zooals hij zeide, zij was beschermd geweest, zij wist niets van het leven af. En nu ging zij dat in haar zoons voortzetten.

„Als je groot bent”, zeide zij tot Lincoln, die een standje kreeg, omdat hij onhebbelyk was geweest tegen Millie, „dan zul je ook moeten werken”. (Wordt vervolgd)

OPEN DE DEUREN

DOOR ANNIE SCHMIDT-VOS

Hoor je mij fluiten,
Kom dan naar buiten,
Zit niet te treuren,
Met dichte deuren.

Hoor toch mijn fluiten
En kom naar buiten.
Weg met het treuren,
Open de deuren!

Al die gedachten
Geven geen krachten,
Ik en het groen,
Willen het doen!

'k Kan mij niet dwingen
'k Moet wel gaan zingen,
Alles gaat geuren,
Zwellen en kleuren.

Ziet toch eens even,
Al dat jong leven,
Berstende knoppen
Lijken wel proppen,

Tot in het kleinste
En in het fijnste,
Komt er een kracht
Van god'lijke macht.

PANORAMA VAN DE BINNENSTAD VAN JERUZALEM MET LINKS DE KOEPSEL VAN DE OMAR-MOSKEE

JERUZALEM

DOOR R. B. VAN WULFFTEN PALTHE

PALESTINA had bij het opmaken van ons reisplan daarop geen plaats ingenomen; zóóver naar het Oosten strekten onze plannen en verlangens zich niet uit; aan den Levant hadden wij, voor dezen keer ten minste, nog niet durven denken; we waren voornemens na het eindigen van ons verblijf in Egypte van Alexandrië rechtstreeks naar Europa terug te keeren. ☒ Maar ziet! Tijdens ons verblijf te Cairo hoorden we zooveel van het Heilige Land, waarheen bijna al onze medegasten na hun ophoud aan het Nijldal trokken, dat ook wij Palestijnsch georiënteerd raakten en begrepen, dat merkwaardige, aan herinneringen rijke land, de bakermat van onzen godsdienst en onze beschaving, niet te mogen overslaan. De verbinding van Egypte met Palestina is tegenwoordig uitstekend; 's avonds om 9 uur uit Cairo vertrekende, zagen we om 5 uur 's morgens de zon boven Kanaän opgaan en stonden 4 uur later aan het station van Jeruzalem, dat een heel eind buiten de Oude Stad gelegen is. Onderweg passeerden we verscheidene nieuwe Joodsche landbouwkolonies, waarvan enkele ons bekende namen droegen; van Reoboths roode daken konden we een glimpje zien. ☒ Het geheel boomlooze landschap deed in de voorjaarszon vriendelijk en niet onvruchtbaar aan; we hoorden echter, dat er hard gewerkt moet worden en van „overvloeiend van melk en honing” was nog geen sprake; trouwens, dit bekende gezegde heeft betrekking op de vallei van Jericho. ☒ De eerste indrukken van Jeruzalem zijn eenigszins teleurstellend. Natuurlijk is het voor moderne Westerlingen onmogelijk in den geestestoestand te geraken, waarin de Kruisvaders verkeerden, toen zij na 3 jaren vechten en marcheeren hun intocht in de Heilige Stad hielden; maar zelfs bij veel bescheidener verlangens laat de eerste kennismaking — zoo ging het tenminste ons — een onbevredigend gevoel achter. ☒ Jeruzalem heeft nu eenmaal een heiligen naam op te houden, men verwacht van Christus' en Davids stad iets meer dan van een andere plaats, men maakt zich voorstellingen van 2000 jaar geleden en van een oord van wijding en dan valt alles, zeer begrijpelijk, spoedig

tegen. ☒ Jeruzalem is een groote stad, welker inwoners leven en werken als in iedere andere plaats. Het is bovendien een Oostersche stad, schilderachtig, oud en merkwaardig, maar vuil, rommelig en verwaarloosd, een stad die eeuwen lang onder Turksch bestuur gestaan heeft en wier bewoners, voor een belangrijk deel Mohamedanen, gewoon zijn de Heilige Plaatsen als objecten van vreemdelingenverkeer te exploiteeren, waarin zij zich weinig pieus en respectvol bewegen. ☒ Voeg hierbij, dat oriënteering zoowel in letterlijken als in figuurlijken zin uiterst moeilijk is, doordat op de meeste historische plaatsen groote kerken gebouwd zijn, waardoor het voorkomen van plaats en omgeving zoo geheel gewijzigd is — en ik denk hierbij in de eerste plaats aan den heuvel Golgotha — en het is te begrijpen, dat wij ons in den aanvang vreemd, verbijsterd en ontuchtigd voelden. ☒ Gelukkig zijn de eerste indrukken niet blijvend gebleken. We leerden spoedig ons niet al te zeer te stooten en te ergeren aan wat ons tegenstond en hinderde en geraakten telkens opnieuw onder den invloed, die uitgaat van de souvenirs van deze bakermat der Christenheid, de getuigenis van het hier plaatsgevondene, dat van zoo groote beteekenis voor de menschheid geweest is. ☒ Vrijwel op dezelfde plaats, waar eens David de hoofdstad van zijn rijk grondvestte, op het hellende plateau, dat steil naar de vallei van Josjefat, waar de beek Kedron, welks bedding nu grootendeels uitgedroogd is, zich een weg baande, verheffen zich de torens, koepels en minarets van Jeruzalem, nog omringd door haar oude Saraceensche wallen en poorten. ☒ Het algemeen stadsbeeld moet weinig veranderd zijn sedert vijf eeuwen en voor moderniseering behoeft nog geen vrees te bestaan. Wel neemt het inwonertal, vooral in de laatste jaren, snel toe en bedraagt dit nu meer dan 100.000, doch de nieuwe bewoners, in hoofdzaak Christenen en Joden, vestigen zich vrijwel uitsluitend op de heuvels rondom de stad, waar in Westelijke en Zuidelijke richting uitgebreide wijken ontstaan zijn. ☒ In de oude stad, waar in vroeger tijden de Franken (algemeene naam voor de Europeanen) Armeniërs,

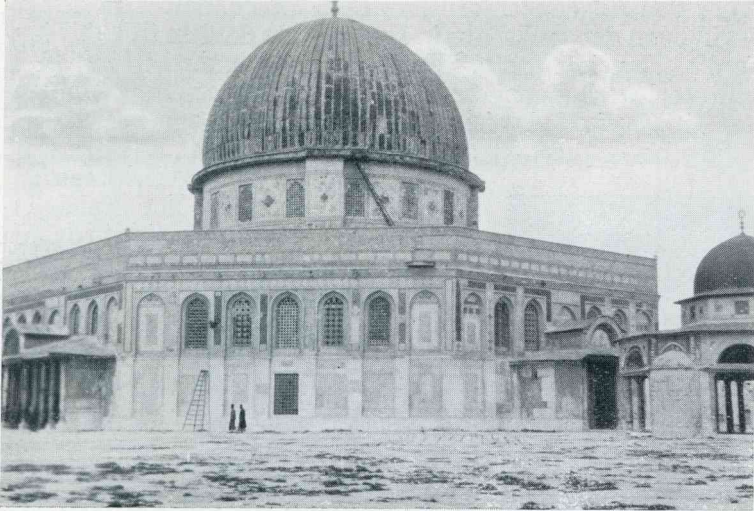

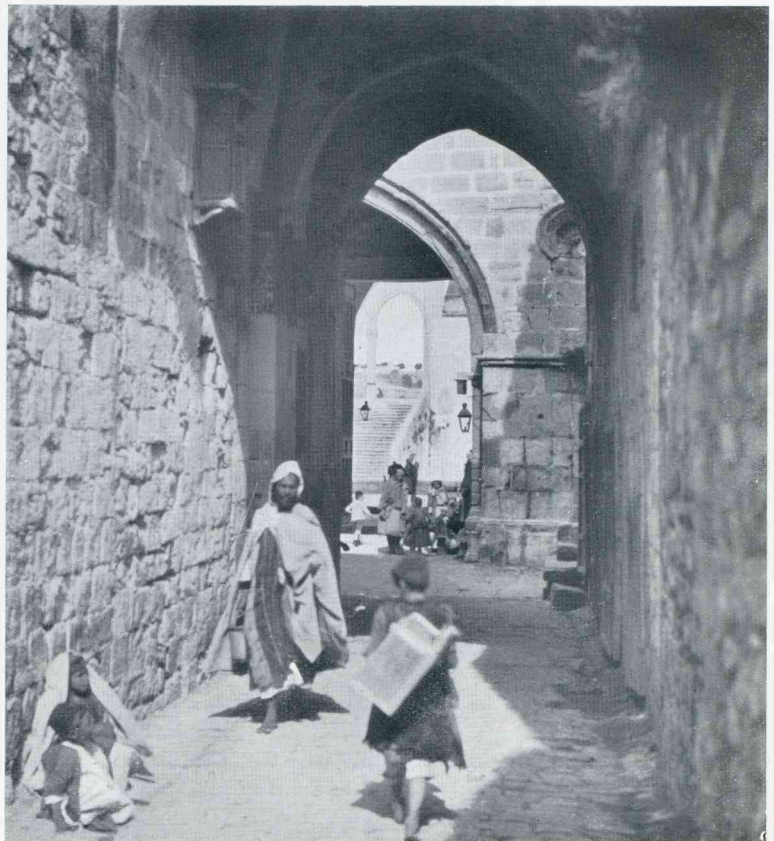
Foto van Wulfften Palthe

DE OMAR-MOSKEE TE JERUZALEM

Mohamedanen en Joden hun streng gescheiden wijken bewoonden, wordt weinig gebouwd. ☒ Jeruzalem is nog steeds een stad, ontoegankelijk voor voertuigen en auto's. Niet, dat er een toegangsverbod uitgevaardigd is, doch de nauwe en steile straatjes van nauwelijks 2 à 4 M. breed, vaak van trappen voorzien, sluiten ieder ander verkeer dan van voetgangers en lastdieren uit. ☒ Een bonte menschenmenigte beweegt zich den geheelen dag door de straatjes; vooral in de overdekte winkelstraten, de souks, kan het een geweldig gedrang zijn. Zwaar beladen ezels, Bedouïnen in hun wijde mantels, Syriërs met hun witte hoofddoeken, vast gehouden door een koord langs de kruin gewonden, bruine Kopten, zwarte Abessyniërs, Joden in kaftan en met een zwart mutsje met bont afgezet, waaruit twee lange lokken op zij uitkomen, enkele gesluiserde en veel ongesluiserde vrouwen (de Arabische vrouwen van het platteland houden zich niet aan het sluisgebed) in haar zwarte, met rood geborduurde jakjes, pelgrims en toeristen — een staalkaart van de volken der wereld. ☒ Tijdens de Paaschweek, die in ons verblijf viel, hadden talrijke processies en andere kerkelijke plechtigheden plaats, gehouden door Katholieken, Grieken, Syriërs, Armeniërs, Kopten en Abessyniërs, zoowel in de kerken, als langs de straten. ☒ Op Goeden Vrijdag woonden wij een groote processie der Katholieken langs de Via Dolorosa bij. Ofschoon de stad herhaaldelijk verwoest is en de huizen en straten van nu meters hooger liggen dan de oorspronkelijke, hebben opgravingen, op verschillende plaatsen uitgevoerd, uitgewezen, dat de tegenwoordige Kruisweg vrijwel boven — op sommige plaatsen 12 M. — de straten uit Christus' tijd gelegen is. ☒ Behalve voor Christenen en Joden, is Jeruzalem ook voor de Mohamedanen een heilige plaats. Na Mekka en Medina, vóór het Zuid-Tunesische Kairouan, neemt zij als derde in rang haar plaats onder de gewijde Islamitische oorden in. ☒ Daar, waar eens Salomons tempel stond, op het groote plein, nu Haram esh Cherif (het voorname heiligdom) geheeten, bevinden zich, omringd door een aantal kleinere bedehuizen, twee groote moskeeën, de Koepel van de Rots, ook Moskee van Omar genoemd en de El Aksa, d.w.z. de verst verwijderde (van Mekka). Eerstgenoemde moskee is opgericht boven een plek, die reeds lang vóór dien als gewijd werd beschouwd, n.l. de top van den berg Moria, die herhaaldelijk in het Oude Testament wordt genoemd. Zij werd niet gebouwd door den Kalif Omar, zooals uit den naam — verkeerdelijk — zou kunnen worden afgeleid, doch door diens opvolger Abd-el-Melek, in het begin der 7e eeuw. ☒

POORTEN TE JERUZALEM

STRAAT TE JERUZALEM

Achtkantig, van buiten geheel met blauwe, afgewisseld door enkele witte tegels belegd, maakt zij midden op het groote plein gelegen een indruk van voorname, rustige schoonheid. ☒ De El-Aksa moskee aan een der korte zijden van het plein, is van nog veel ouderen datum; oorspronkelijk een Christelijke basiliek, gebouwd onder de regeering van den Byzantijnschen Keizer Justinianus, is zij, zooals zoovele kerken in het Oosten, in een moskee veranderd. (Slot volgt)

De herleving van den volksdans

DOOR DR. ELISE VAN DER VEN-TEN BENSEL. (Slot)

EEN interessant gebruik is de Limburgsche cramignon, een ommegang, waarvan de slingerbewegingen mogelijk in verband staan met de kronkelingen der Trojaburgen. Terwijl de cramignon met zijn voortdurende hoppas als dans reeds zeer arm is, verdween in den Ootmarsumschen ommegang, „het vlöggelen”, de dans geheel, want men loopt in een lange keten achter den „voordanser” aan. Van de vele buitenlandsche parallellen, zooals de Echternachter

Springprocessie en de Fransche Farandole, is de Helston „Furry” merkwaardig in verband met het „vlöggelen”. In beide ommegangen leidt de voordanser de slingerdansen achter zich aan, ook de huizen in en uit. In Helston is de traditioneele voorjaarsomgang nog compleet een dans gebleven, welke om zich zelfs wille de moeite van het dansen waard is. ☒ De 4de categorie, namelijk de ritueele rondedansen, is grotendeels tot kinderspel verworden. Het bekende „Patertje” is, ongetwijfeld wegens zijn bijzonder karakter, nog niet geheel bij de kinderspelen terecht gekomen. Hier is feitelijk van een dans geen sprake meer, evenmin als in enkele oogstdansen om de laatste garve. ☒ De zevensprong is een ronde, waarvan de verschillende vervalstadia naast elkaar voortbestaan. In het Baskenland

vertoont hij als „Les sept sauts” nog een ritueel karakter. De Terschellinger Zevensprong, die nog tot voor korten tijd, uitsluitend door de mannen, tot slot van den „opperid” werd gedanst, wanneer zij min of meer in een roes waren, vertoont sporen van zijn oorspronkelijke functie als offerdans. Daarnaast is de „Zevensprong” als kinderspel in vele streken van Nederland en van Duitschland bekend.

☒ De overige dansen die in N. W.-Europa als 19de eeuwse plattelandsdansen voorkwamen en niet tot deze vier soorten behoren, zijn in hoofdzaak „gesunkenes Kulturgut”, overblijfselen van salondansen met enkele ingekapselde oudere volkselementen. Niet alleen in onzen tijd dringt de internationale „step” en „trot” overal door; dit hebben in vroegere perioden de quadrille, de wals, de polka en de menuet evenzoo goed gedaan! ☒ In de meeste 19de eeuwse boerendansen maakt, naast eenige simpele mimiek, de polka of de schottisch de eigenlijke dans uit. „De Almelosche Kermisse”, „Riepe, riepe garste” en de „Driekusman” zijn van dit type. Andere zijn verhaspelde quadrilles, zooals de Kerpelsche quadrille, de Brabantsche „Mie Katoen”, de Zevenhuister dans en de Geldersche „Anna v. Duinen”, een grappige verbastering van het Fransche „en avant deux”, een term uit de salonquadrille. ☒ Een verboerschte menuet met ingevoegde schottisch vertoont de Geldersche dans „Ik en min mèke naor Haokseberge gaon”, die onder een anderen naam ook in Limburg gedanst werd en in Duitschland bekend is als „Nichts geht über die Gemütlichkeit”.

☒ Daar er behalve in Engeland, in geen der genoemde landen nauwkeurige beschrijvingen te vinden zijn van de volksdansen vóór hun vervalperiode, nam men bij het begin der herleving het materiaal wat het dichtst bij lag: deze 19de eeuwse plattelandsdansresten. Ook op het gebied van den volkszang, waar de mooie liederen toch wèl in oude bundels te vinden waren, begon men met 19de eeuwse liederen; deze lagen het gemakkelijkst in het gehoor. Langzamerhand hebben de meest vooruitstrevenden, vooral in Duitschland en in Engeland, zich afgewend van dit materiaal, dat zoo sterk het verval van het volkslied toont. Zij zijn teruggekeerd tot liederen uit de bloei-periode der vocale muziek: de 16de eeuw. ☒ Wat voor het volkslied geldt, is in gelijke mate waar voor den volksdans. ☒ Het ligt voor de hand, dat men in Engeland, waar wèl noteeringen en beschrijvingen der oude volksdansen, bestonden, het eerst dit materiaal weer opdiepte. Daar heeft in 1650 John Playford in „The English Dancing Master”, 104 „country-dances” nauwkeurig beschreven. De collectie beleefde tot in 1728 achttien herdrukken, waarbij telkens meer dansen gevoegd werden. De „country-dances” werden op het vasteland contradansen genoemd, omdat de bewegingen tegenover elkaar werden uitgevoerd. ☒

Voor den Engelschen musicus Cecil Sharp, aan wien de herleving van den volksdans in Engeland te danken is, was Playford's „Dancing Master” het materiaal, waarop hij zijn volks-cultureel werk steunde. Vóór hem hadden reeds enkelen dansen uit Playford als historische vertooningen opgevoerd. Cecil Sharp begreep echter als modern mensch, dat hij deze rijke

schat kon geven als gemeenschapsdansen aan zijn generatie. Met geniale intuïtie legde hij zijn opvatting in de wijze, waarop hij de lichaamshouding en -beweging voorschreef, een opvatting, welke deze dansen, mede naast de schoonheid der melodieën en der figuren, geheel doet verschillen van de 19de eeuwse boerendansen. In deze laatste is er een rijkelijk zwaaien met armen en beenen, de bewegingen zijn lomp en zwaar, omdat er geen rekening wordt gehouden met het verplaatsen van het evenwicht. In de contradansen daarentegen, moet het lichaam op een natuurlijke wijze met de bewegingen mede balanceeren op de manier, waarop een kunstschaatsenrijder het evenwicht bewaart. De vlote, vloeiende beweging, welke hierdoor ontstaat, wordt ondersteund door het lange gedragen rythme der oude melodieën, welke de opeenvolgende afwisseling der uitgevoerde figuren accentueeren. ☒ Het is te danken aan het feit, dat Cecil Sharp voor den nieuwen gemeenschapsdans op dit onbedorven volksgoed kon steunen, dat de Engelsche volksdansvereniging door hem in 1911 gesticht, zulk een vlucht heeft genomen en nu de volksdansbeweging in alle andere landen ver achter zich laat. Met haar meer

dan 100.000 dansers, haar ruim modern volksdanshuis, het „Cecil Sharp House” te Londen, organiseert ze cursussen en feesten in het geheele Britsche rijk. ☒ In tegenstelling met Engeland, waar men onmiddellijk op het oude materiaal steunde, heeft men in de Scandinavische landen, in Duitschland en in ons land aanvankelijk genomen wat het dichtst

bij lag: de 19de eeuwse plattelandsdansen. ☒ In de Scandinavische landen neemt men in hoofdzaak nog heden dit standpunt in. Op het groote driedaagsche dansfeest van alle Scandinavische dansers in Juni j.l. te Kopenhagen gehouden, waarop de deelnemers in boerendracht verschenen, zag men vooral de polka- en schottisch-varianties hoogtij vieren. ☒ In Duitschland was de opkomst van den volksdans een uitvloeisel van de „Jugendbewegung”. De Wandervogel ging de vrije natuur in, daar hoorden volksdansen bij, liefst op bloote voeten, begeleid door

Foto van Wulfsten Palthe

DE VIA DOLOROSA TE JERUZALEM

DE DANS ROND DE LAATSTE GARF OP EEN Z.-LIMBURGSCH BOERDERIJ

mandoline of gitaar. Naast de jeugdbonden vormden zich gewestelijke „Tanzkreise”, die na het overwonnen standpunt van de historische dracht, zich in eigen ontworpen pakjes uitdosten, welke naar hun meening bij de dansen hoorden. Geleidelijk aan ontgroeiden enkele groepen ook aan dezen romantischen ballast, welke in nauw verband stond met den aard der 19de eeuwse liederen en dansen. Eenige groepen, zooals bijv. de

mandoline of gitaar. Naast de jeugdbonden vormden zich gewestelijke „Tanzkreise”, die na het overwonnen standpunt van de historische dracht, zich in eigen ontworpen pakjes uitdosten, welke naar hun meening bij de dansen hoorden. Geleidelijk aan ontgroeiden enkele groepen ook aan dezen romantischen ballast, welke in nauw verband stond met den aard der 19de eeuwse liederen en dansen. Eenige groepen, zooals bijv. de

„Geestländer Tanzkreis” toonen in hun dansen der laatste jaren den invloed der oude contradansen; de meest vooruitstrevenden, zooals kringen, die onder invloed van het „Musikheim” te Frankfort a/d Oder staan, hebben de contradansen geheel aanvaard. ☒ In groote lijnen is er overeenkomst tusschen den gang van zaken in Duitschland en bij ons. Hier was de A.J.C. de eerste groep, die ongeveer 12 jaar geleden onder leiding van Mevr. Line Tiggers begon volksdansen te

beoefenen, hoofdzakelijk Deutsche en Scandinavische. ☒ Daar intusschen ook in ons land de opsporingen naar nog bestaande platelandsdansen begonnen waren, konden in verschillende jeugdgroepen, waar men voor een na een volksdansje bij het kampvuur ging wagen, ook 19de eeuwsche Nederlandsche

varianten gedanst worden. ☒ Jaap Kunst verzamelde in 1915 de Terschellinger dansen in zijn „Terschellinger Volksleven”. Van 1921 dateert de samenwerking van D. J. van der Ven met Dr. Julius Röntgen, die in lente-, zomer- en oogstfilms alle belangrijke resten van Nederlandsche volksdansen hebben vastgelegd. Als gevolg van dit wetenschappelijk onderzoek

begonnen sociale werkers zich voor den volksdans te interesseeren en aanvaardden dit als volkskunst gedegeneerde materiaal, dat, hoe belangrijk ook als folklore, als dans niet de moeite der herleving waard was. ☒ Aan dit als volkskunst inferieure materiaal is het dan ook te wijten, dat bij ons in tegenstelling met wat er in Engeland gebeurde, de volksdans niet vermocht te boeien. Zoo

zag men bijv. clubs van Roomsche reidansers na zeer korten bloei weer spoedig uiteenvallen. Alleen de A.J.C. hield door de sterkte van zijn innerlijk groepsverband staag vol, terwijl in andere jeugdorganisaties de volksdans langen tijd geen andere functie vervulde dan die van grappig tijdverdrijf bij het kampvuur of in bijeenkomsten. Geen wonder, dat de volksdans bij vele muzikaal en rhythmisch voelende menschen in discredit kwam. ☒ Nu echter bij ons ook de oude contradansen zijn bekend geworden, die èn in melodie èn in dansvorm al de karakteristieke elementen van volkskunst bevatten, voltrekt zich geleidelijk aan een groote

verandering in het standpunt van velen ten opzichte van den volksdans. ☒ In 1924 demonstreerde een groep der Engelsche volksdansenvereniging in afdeelingen der „English Association” en van „Nederland-Engeland”; de tijd was blijkbaar niet rijp in den kring, waarin zij optraden, weinig geschikt om eenig practisch resultaat te verwachten. In 1927 liet de „Märkische Spielgemeinde” uit Berlijn op een tournée door ons land zien, hoe zij naast de 16de eeuwsche liederen ook de oude contra-

dansen weer hadden opgevat. In hetzelfde jaar begon een groepje Geldersche dansers, studenten uit Wageningen en Nijmegen, leden der A.J.C., gymnasten en andere belangstellenden, zich onder leiding van een Engelschman, die ook deze dansen in Duitschland had ingevoerd, in de contradansen

te oefenen. ☒ Toen in den zomer van 1928 een groep studenten uit Cambridge in het openluchttheater van het openluchtmuseum te Arnhem een demonstratie gaf van zwaarddansspel, morris en contradansen, konden de Gelderschen zich met de Engelschen des avonds tot een zomerdansfeest vereenigen, dat op „de Meihof” te Oosterbeek als eerste

„contradansbal” in ons land gehouden werd. ☒ Op den „Meihof” is men sindsdien doorgaan met het beoefenen der oude volksdansen. Het sterk groeiend aantal deelnemers en de animo waarmee gedanst wordt, bewijzen, dat de contradansen als gemeenschapsdansen wèl blijven bloeien. ☒ Daar deze dansavonden steeds vrij toegankelijk zijn voor volksdansers en aspirant-dan-

sers, loopt het aantal dergenen, die één- of meermalen op „den Meihof” gedanst hebben in de 400 à 500. Afgescheiden van het genoegen, dat deze „ships that pass in the night” aan de dansen beleefd hebben, zijn uit hen de dansers gerecruteerd waarmee de oorspronkelijke kern zich heeft aangevuld. De splitsing in twee vaste groepen zal spoedig een verdeling in drieën worden, een club van dansleiders, een van geoefenden en een van beginners. Als resultaat van de dansavonden op den Oosterbeekschen „Meihof” zijn niet alleen de contradansen bij de centrale dansleiding der A.J.C. te Amsterdam en aan de Academie voor Lichamelijke Opvoeding te

DE BEKENDE ACHTERHOEKSCHES DANS „IK EN MIN MÈKE”

HET BOERENDANSGILDE „ST. SEBASTIAAN” TE BRECHT (BELG. KEMPEN)

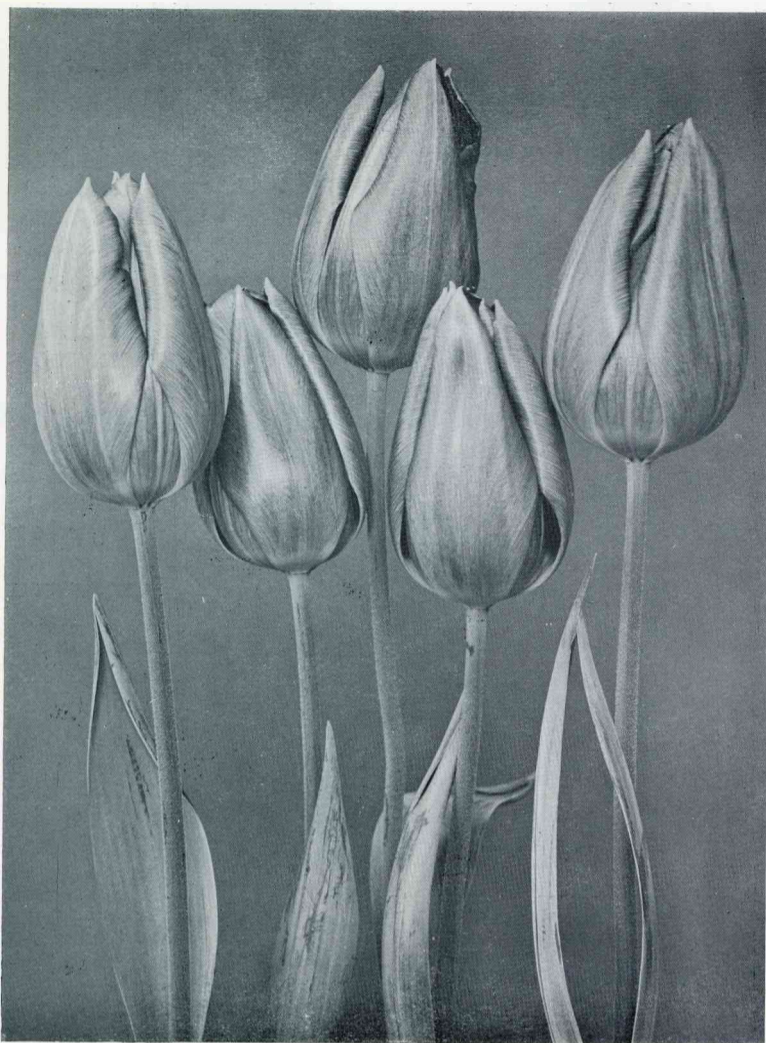

Foto van Tubergen

MENDELTULP „FAVORITE”

Amsterdam ingevoerd, doch ook op het platteland, met name te Hoenderloo op de Veluwe, worden ze ernstig beoefend. Dat de Hoenderlooërs na betrekkelijk weinig oefening de contradansen reeds vrij goed uitvoeren, is toe te schrijven aan hun saamhorigheidsgevoel als dorpsgenooten, die nog in den waren zin van het woord onderling een gemeenschap vormen. Bij hen is van nature aanwezig, wat vele stadsmenschen missen en wat duidelijk in hun wijze van dansen uitkomt: het zich aanpassen, het letten op elkander, die samenwerking, welke eerst den waren gemeenschapsdans vormt. Door hun dansen wordt tot waarheid gemaakt, dat slechts een sterk gemeenschapsbesef een vruchtbaren bodem voor de ontplooiing van den dans als volkskunst kan vormen en in dit overal ontwakend gevoel voor gemeenschapszin steunt de herleving van den volksdans in onzen tijd.

MENDELTULPEN

DOOR L. SPRUIT

HOE langer hoe meer komt er in de laatste jaren vraag naar snijbloemen. En steeds meer soorten worden er aan de markt gebracht; wanneer wij in de bloemenmanden van de straatventers kijken, kunnen wij daar al bloemen vinden, die vroeger uitsluitend tot de winkels beperkt bleven. ☼ Natuurlijk zijn de tijdsomstandigheden met de daarmee gepaard gaande daling van de bloemenprijzen mede een factor, maar toch is er naar het „artikel” snijbloemen al sinds een vijftien of twintig jaar aanzienlijk meer vraag gekomen. ☼ Een eerste vereischte voor een goede snijbloem, onverschillig welke soort bloemen we daarvoor nemen willen, is: een lange stengel. Daarbij zuivere kleuren en een groote houdbaarheid; dus geen teere of fletse tinten, die in de meeste interieurs immers geen effect maken, en geen bloemen die na een paar dagen al beginnen te verflensen! ☼ Daarbij komt voor den kweeker dan nog deze moeilijkheid, dat een goede snijbloem gemakkelijk moet kunnen worden geforceerd, zoodat de bloeitijd kunstmatig vervroegd en daardoor verlengd kan worden. Een bloemsoort, die n.l. éérst in de kas tot bloei kan worden gebracht, terwijl de „natuurlijke” bloeitijd eerst eenige weken of maanden later valt, en er dan in den vollen grond weer

de zelfde soort bloemen gewonnen worden, biedt natuurlijk een dubbele kans op „zaken doen”. Hoe langer de bloeitijd, hoe beter voor de kweekers, en hoe prettiger ook voor het publiek. Hoe blij zijn we niet vaak met een bepaalde bloemsoort, en éér we ons er rekenschap van geven, is de bloeitijd alweer voorbij en kunnen we met den besten wil van de wereld geen bloem meer van onze favoriete soort krijgen! Vooral in het voorjaar is het een genot, door de snijbloemen alweer aan de lente herinnerd te worden, die helaas in ons lieve landje wel eens wat èrg lang uitblijft! Hoe vroeger dus een bloem te krijgen is, hoe liever. ☼ Een snijbloem met stevige, lange stengels, heldere en zuivere kleuren en de mogelijkheid om vroeg in bloei getrokken te worden, zal dus bij het publiek ingang vinden. ☼ Mendeltulpen, waarvan hierbij een afbeelding, voldoen aan al deze eischen. Deze tulpen, die steeds meer „inburgeren”, zijn zóó ideaal, dat wij ons bijna niet meer kunnen voorstellen, hoe het vroeger, vóór hun tijd, was. Vroeger . . . toen kreeg men met moeite tegen de Kerstdagen de Duc van Tholltulpen („Ducjes”) in bloei, die kleine onooglijke tulpen, die eigenlijk alléén het voordeel hadden, dat ze vroeg bloeiden. . . . ☼ De Ducjes hebben korte stengels, maar waren vroeg in bloei te trekken. Alle andere tulpen waren veel later; maar onder die latere soorten waren er met zeer lange stengels en met groote bloemen. Een vereeniging van al deze eigenschappen moest de ideale snijbloem opleveren: vroeg, groot van bloem en lang van steel. ☼ Twintig jaar geleden begon Ch. Dix te Haarlem, nu hoofdredacteur van *Floralia*, toentertijd chef de culture bij de Fa. Krelage, met proefnemingen in die richting. Hij plantte op een beschut plekje van den tuin een heele collectie Duc v. Tholltulpen in alle kleuren, ten einde deze als „zaaddragers” te gebruiken voor het nieuwe ras dat hij zich had voorgesteld. Tegelijkertijd plantte hij een collectie in potten van de mooiste Darwintulpen die natuurlijk, omdat zij tot de véél later bloeiende soorten behoorden, onder glas moesten worden geforceerd. Dit geschiedde, om den bloeitijd van de Darwins (binnen) met dien van de Ducjes (buiten) te laten samenvallen. ☼ Toen hem dit eenmaal gelukt was, bevruchtte hij de Ducjes — vroege bloeiers — met stuifmeel van de mooiste Darwins — lange

Foto van Tubergen

MENDELTULP „WONDERFUL”

stengel, groote bloem — en wachtte af . . . Het duurde zes à zeven jaar, eer de bolletjes, uit deze kruising ontstaan, bloeibaar waren. Kweken is een kunst, waar geduld bij vereischt wordt! Het resultaat was: een tusschenras, een tulp dus, die na de Ducjes bloeide, doch vóór de Darwins, die (zooals bekend is) eerst half Mei in bloei komen. Deze tusschensoort — de Mendeltulp — vult precies een leegte aan tusschen de vroege tulpen en de late Darwins. In den tuin is er na den bloei der gewone vroege enkele en dubbele tulpen een bloem-arme periode, daar het een heele tijd duurt, eer de Darwin- en Cottage-variëteiten in bloei komen. De Mendeltulpen nu zorgen, dat de „tulpen-tijd” niet meer onderbroken behoeft te worden. Het laat zich begrijpen,

dat het in de eerste jaren na het verschijnen van dit nieuwe ras een giganten-werk was, te keuren wát goed was van de verschillende nieuwe kruisingen en wát niet. Nu nog wordt er steeds gekeurd, en ieder jaar verdwijnen er soorten die in de praktijk bewezen hebben, niet te voldoen. Hierdoor worden de soorten die overblijven echter steeds beter! De tinten van de Mendels variëren hoofdzakelijk in satijnachtig glanzend roze en rood. Geel en zuiver wit bestaat niet in de Mendel-tulpen; de reden hiervan is, dat er twintig jaar geleden wél gele en witte Ducjes bestonden, doch nog geen gele en witte Darwins om hiermede de Ducjes te kruisen. Tegenwoordig zou dit beter gaan, daar er nu prachtig groote sneeuw-witte Darwins zijn (o.a. de bekende soort „Zwanenburg”), en ook donkergeel thans in deze tulpengroep voorkomt. Ook al is het kleurengamma van de Mendeltulpen voorloopig nog beperkt, zoo doet dit niets af aan de belangrijkheid van deze aanwinst; de geheele bollewereld heeft Dix daarvoor aan zich verplicht, en het is nu nog slechts een kwestie van tijd, om de kleurschakeeringen verder uit te breiden.

Wat de naam „Mendel”-tulpen aangaat, dit heeft natuurlijk niets te maken met den beroemden abt van dien naam. Evenmin trouwens als Darwin en zijn ontdekkingen iets uit te staan hebben met de Darwin-tulp! Het is te hopen, dat de Mendeltulpen zich spoedig de bekendheid veroveren, die zij verdienen; gezien de leemte in den bloeitijd die zij aanvullen, valt hieraan bijna niet te twijfelen!

De Hoeksche Waard en zijn omgeving

I, DOOR LIDA DE BY—VERGOUW

Ugeloof het niet, maar er zijn menschen, geboren en getogen Nederlanders, die, bij het hooren van den naam Beijerland, zich voorstellingen maken van Zuid-Duitsche bergen, bierkneipen en jodelliedjes. Men heeft in lang vervlogen jaren op school wel grondig aardrijkskunde geleerd, wist toen de eilanden-series, die Holland rijk is, van vóór naar achter en van achter naar vóór op

te dreunen, doch eenmaal in het volle leven, te midden der dagelijksche beslommeringen, deed men geen moeite meer, al deze kostbare wetenschap te conserveeren. Zodoende mag het ons niet al te zeer verwonderen, dat menigeen groote oogen opzet, wanneer hij gewag hoort maken van Beijerlands typische schoonheid. Enfin, ik moet eerlijk zeggen, dat ik zelf mijn eerste reis naar den Hoekschen Waard, nu enkele jaren geleden, als een heele onderneming beschouwde, niet zoozeer om den afstand, die van Rotterdam maar ± 1½ uur bedraagt, als wel om de naakte verlatenheid van dit z.g. boerenland, die mij bij voorbaat benauwde. Zonder een aasje van illusie toog ik op weg. Op Rotterdams roezige Groote Markt nam de autobus mij op, waarin, met de voorzichtige berekening den plattelanders eigen, lang vóór het moment van vertrek, gezapige mannen en vrouwen breeduit op de voorste bankjes hadden plaats genomen. Wat zal ik u zeggen van den uitermate prozaischen tocht door grauwe stadsstraten met glibberige kinderhoofdjes? Als het niet was om het wondere intermezzo van de heerlijke Maas en haar geweldige bruggen, zweeg ik er ten eenenmale over. De rivier echter, die in haar grootsch aspect, onder zeilende Hollandsche luchten, je pakt en je rillen doet van schoonheidsbeleving, vergoedt de mistroostigheid van al het andere. We waren dus op weg naar Beijerland. „De Hoeksche Waard” zeggen de inboorlingen gemeenlijk. Buiten Rotterdam: smalle dijken, polderland, water. De bus hotst en botst, slingert en zwiert en de lage landen scheren langs ons heen en daken van diep weggezakte huizekes steken ternauwernood boven den wegberm uit. Hier is dan toch wel echt het wijde, naakte polderland. Over kilometers afstand geen boom en geen heester. Hoe blakkerend-heet moet de zomer hier vergaan! De menschen in de bus

RAADHUIS TE OUD-BEIJERLAND

zitten zwijgzaam voor zich uit te turen, knuistige, nobele werkhanden rustig op breeden schoot. De chauffeur maakt van tijd tot tijd zijn stereotiep gebaar van groeten tegen een passeerenden bekende: de linkerhand met uitgestoken wijsvinger een seconde in de lucht. Kijk, daar hebben we warempel tòch nog boomen! Als een fijn Hobbema-doek teekent zich vóór ons een mooi stukje allee, waar je met zoo'n jakkerende autobus veel te gauw doorheen bent. Blondharige klompen-kinderen drukken zich schuw tegen de beschermende stammen, om het puffende gevaarte te laten passeeren. Nu komen al spoedig de grappige dorpjes, waar blank-geschuurde klompen netjes op heldere klinkertjes tegen de voordeur staan, waar een miniatuur, houten portaaltje den ingang vormt van iedere woning en de vrouwen ploeteren, achter op het erf bij de waschtobbe, of in het knusse, volgepropte keukentje. Eigenlijk bestaat zoo'n dorp uit niets anders dan twee rijen huisjes, stevig tegen de dijkflank gepoot: winkeltjes en angstvallig-met-stijve-gordijnen-geblindeerde, particuliere woningen, die geen ge-

heim, hoe klein ook, schijnen te zullen verraden. ☼ Hebt ge ooit gehoord van Goischalxoord, aardrijkskundig-onderlegd lezer? ☼ Het is een schat van een gehuchtje. ☼ Dat de radiator van de driftige bus nog nooit een van die naieve geveltjes heeft gerammeid, is iets onbegrijpelijks, want de dijk is er maar heel erg smal en het verkeer lang niet onbeduidend. ☼ Goischalxoord gaat prat op zijn molen, die dan ook inderdaad, daar aan den ingang van het dorp, zoo maar aan den hoofdweg, een sieraad genoemd mag worden. ☼ Er zijn ook wel grootere gemeentes op dit traject, dorpen met veel meer naam en zelfs artistieke reputatie, maar ik heb, sedert ik het zag voor het éérst, nu eenmaal een zwak voor Goischalxoord, een voorkeur, mogelijk mede ontstaan door het aparte van den antiek-aandoenden naam. Wilt ge liever iets hooren van die andere dorpen, all right. ☼ Het is begrijpelijk, want voor merkwaardige, eerbied-afdwingende huizingen moet ge nu eenmaal in mijn aller-bescheidenst negorijtje niet zijn. ☼ Onze bus danst over den dijk als een onvermoeid fuifnummer. ☼ Om de drie minuten wordt er een boer of boerin in- of uitgeladen en dan verlegt zich het tafereel der eentonigheid: suikerbietenland, riet, water. ☼ Een verademing brengt Heinenoord.

Hier althans boomen en huizen. ☼ En wat voor huizen! ☼ Uw oog gaat te gast aan de schilderachtige hofsteden, nederig in de diepte weggedoken, overschaduw door sappig loover van oer-oude iepen en beuken. ☼ Ge ziet den driehoekigen gevel van West-Leeuwenstein opblanken tegen het waterig blauw van de Hollandsche polderlucht, de grappig-precieuze bloemperken op het voor-

erf de schaarsche zonnestrallen vangen, die een reuzebeuk zich nog wel wil verwaardigen door te laten. ☼ Het monumentale hek, vlak achter den dijk, ofschoon niet zoo imposant als de entrée van Midden-Leeuwenstein, met zijn gebeeldhouwde leeuwjes, die het wapen met de drie kruisjes omklemmen, leidt naar een zorgvuldig onderhouden erf, waar de waakhond dommelt en mestparfum u tegengeurt. ☼ Zoo zijn er in Heinenoord drie Leeuwensteinen: Oost-, Midden- en West-, en als ge bedenkt, dat het laatste, waarop een schilder verliefd worden zou, dateert uit 1762, dan kunt ge u eenigszins indenken, hoe het er binnen uitziet in de donkere, zwaar-gebalkte vertrekken. ☼ Het brandpunt van deze streek echter is het dorp Oud-Beijerland. ☼ Onze bus komt er binnenhobbelen met een even spontane als verbluffende zwenking naar onder-dijks. ☼ Rimpelige, trage, oude vrouwen, het verweerde gelaat strak omsloten door de volumineuze kap met de blinkende spiralen ter weerszijden van toch wel sluwe oogjes, sloffen in en uit heur huiskes met deïned rokbeweeg. ☼ Op den dam botsen we tegen welhaast onverzettelijke groepen van pruimende en lijzig-redekavelende mannen. ☼ Zij turen naar het nijvere gedoe op den smallen Havendam, waar het geroep der schippers ketst tegen de vooroverhellende trapgeveltjes van stille, weemoedige huizen. Of zij richten den blik op de rustige deftigheid van de zonovergoten Voorstraat, eens het aristocratische centrum van dit welvarende dorp, dat op den achtergrond, ver over den troebelen grachtspiegel, zijn raadhuys bouwde, een juweeltje

van 17e eeuwse architectuur. Je kunt het niet laten ernaar toe te loopen, dijk-af, langs den notaris, den dokter en den apotheker. Met ontzag beklim je de vele blauwe treden van het bordes en als je het heilige der heiligen bent binnengegaan, bevangt je de plechtige atmosfeer van voorbije tijden. ☼ Twee steenen met wapens en inscripties in relief vermelden den datum van den bouw: 5 Mei 1622 en de namen van enkele vaders, als Isaack Manrique en Abram Pande-laert. ☼ Maar ik wil er een lief ding om verwedden, dat menige Oud-Beijerlander deze merkwaardigheid nooit heeft gezien.

Van Reintjes looze streken

DOOR J. L. A. KREMER

DEN winter door had Reintje zich bescheiden op den achtergrond gehouden. Ze had er zich wel voor gewacht, in de nabijheid te komen van de boerderij en zich tijdig uit de voeten gemaakt, als zij maar een snuffje van de gehate, vieze menschenlucht in den neus kreeg. ☼ De jachttopziener, die er dagelijks op uit trok met de verstandige Cora en zijn trouw geweer, had niets anders

onder schot gekregen dan een vrijmoedigen eekhoorn of een konijn, die op zonnige dagen eens even waagden, hun pels te luchten. Maar die hadden er dan ook hun leven aan verspeeld. ☼ Van de sluwste, de listigste en voorzichtigste gast in zijn revier kon de schut alleen maar getuigen, dat zij bestond. Vond hij niet telkens het fijne kroontje van haar spoor in de sneeuw of op een vastgerend stukje stuifzand afgedrukt, waar

Foto C. J. Steenbergh

HEINENOORD. HOEVE OOST-LEEUWENSTEIN

zij zich onvoorzichtig had gewaagd bij haar zeer discrete en misdadige strooptochten? Van de boeren kwamen geen klachten in; des te bezwarend getuigenis zouden de konijntjes tegen haar hebben kunnen afleggen. Maar geen menschenlijk oog had de vos ooit te zien gekregen. ☼ In het laatst van Januari en gedurende de zachte dagen die daarop volgden bleek de juffer een vrijer op bezoek te hebben: op een luw plekje aan den rand van de hei, onder het dichte jonge dennenbosch hadden zij bruiloft gevierd. Nu kwam het er op aan, slimmer te zijn dan de jonggehuwden, wier sluwheid en voorzichtigheid zeker nog zou toenemen, nu zij weldra jongen ter verzorging zouden krijgen. De schut vond telkens weer nieuwe, versche teekens van hun aanwezigheid en bedrijf. Fel op den buit, met welks bemachtiging zijn eer was gemoeid, zwierf hij speurend en zoekend door bosch en veld. Cora hielp hem zooveel in haar vermogen was en eindelijk meende de baas, de plaats van het hol te kunnen vaststellen. Hij verreed nu de naaste omgeving en Cora kreeg vacantie. ☼ Met den kijker gewapend, het geladen geweer voor de hand, lag de baas dan eenzaam en alleen tusschen de eikenstruiken, waar de wind hem in het gezicht blies. Hij tuurde met tranende oogen naar den boschrans, waarachter hij het hol vermoedde en wachtte. . . . ☼ De konijntjes in hun witte broekjes, die op de boschwei te gast kwamen aan het jonge schapengras, wipten als mecanieke poppetjes over het veld, vlak voor zijn neus: zij schenen zich niet bewust van de

roerlooze aanwezigheid van hun geduchten vijand. Vogels zongen hun minnelied in de takken, speelden verstoppertje tusschen het uitbottende groen. ☼ Maar geen vos liet zich zien . . . . Was het paartje misschien toch verhuisd? Hun sporen liepen door de zanden

op grooten afstand van het plekje, waar de schut meende, het hol te moeten zoeken. Of zouden zij maar op goed geluk blijven rondzwerven, totdat het moertje door het toeval geleid, in een willekeurig hol of gat de kraamkamer zou betrekken? ☼ In het begin van Mei kwam er bescheid op die vragen. De boer van de boschhoeve miste twee kippen. Die moesten overdag weggesnaaid zijn, terwijl hijzelf in den stal en de vrouw op de geut werkte. De rekel handhaafde zijn roep van brutaliteit! ☼ De volgende middag bleek het moordbedrijf in vollen gang: de behoefte aan voedsel voor de jongen maakte den roover overmoedig. Tien kippen en acht kuikens mankeerden op het appèl bij den middagdisch. De kleine jongen, wien was opgedragen, het hok te sluiten, kreeg een warmen broek. Reintje had den verbolgen boer kunnen vertellen, dat de knaap er geen schijntje schuld aan had, dat zijn kippen verdwenen waren: hij had het stukje uitgehaald, terwijl de jongen op school zat. ☼ Maar Reintje kwam niet aan het woord. Nu kreeg Cora de kans. Zij leidde den schut

en zijn helpers langs allerlei kronkelpaadjes door eikenwal en brekende jonge dennen. Telkens vonden zij er de kadavers der onnoozele slachtoffers, geknauwd en bebloed. ☼ De vos had die maar voorloopig daar opgeborgen. Na een langen omweg kwam Cora met haar gevolg bij het hol aan. Voor den ingang vonden zij talrijke vossenpooten afgedrukt in het zand, groote en kleine en daarbij pluizen en veeren en botjes, schoon afgekloven. De schut telde de sporen van wel vijf jonge vossen, behalve de moer. ☼ De rekel had het vermeden, het hol te bezoeken: hij legde zijn buit op een afstand er van neer en het moertje haalde dan de voorraden naargelang van de behoeften van het gezin. ☼ Nog drie, vier andere gangen lagen in den omtrek, een er van wel op dertig meter afstand. De

mannen begonnen, die dicht te stoppen. Cora, die eerst jankend en snuivend in de rondte had gedraaid, ging er bij liggen, of zij zeggen wilde: „Nu is het jelui beurt!” ☼ De drie mannen trokken de jas uit, spuwden in de handen en begonnen te graven. Het werd voorloopig een strijd tusschen de taaie eikenwortels en de scherpe spaden. Maar weldra stonden de gravers tot de heupen in den grond; altijd nog moesten ze dieper. Eindelijk zakte een der delvers weg in het gat. Maar geen geluid liet zich hooren. Eerst toen de schemering inviel, kwam de bodem van het hol bloot onder in den wijden kuil met steile wanden, temidden van bergen geel zand . . . enkele botjes en wat veeren . . . en verder niets! De bewoners bleken niet thuis. ☼ Was er toch nog een pijp open gebleven? ☼ Cora liet een zacht gebrom hooren; denklijk wilde ze te kennen geven, dat zij dezen afloop wel voorzien had. Ze scheen, toen ze de teleurgestelde gezichten zag, kreunend te vragen: „Zullen we nu eindelijk naar huis gaan?” ☼ „Morgen het gat maar dicht gooien, mannen!” zei de schut, toen de vermoeide gravers hun jas weer aan hadden. Ze namen hun schop over

den schouder en gingen: de zoete smook uit hun pijpje geurde nog langen tijd na tusschen de boomen, waar de vogels hun lied zongen in den stillen avond, eer zij gingen

slapen. ☼ Toen de mannen den volgende morgen terugkwamen bij het vossenhol, vonden ze de kroontjes van vossenvoeten afgedrukt in het opgeworpen zand. De moer had haar visitiekaartje achtergelaten: „P.P.C.”

Aphorismen

Er is haast geen grooter leed dan onbegrip, vooral als het niet meer verklaard kan worden. De eenige vrede hiermede kan gevonden worden door overgave.

Een belofte aan een ander houden, houdt nog niet in dat wij aan onszelf een belofte kunnen nakomen, dit is veel moeilijker.

Men kan aan iedereen een andere zijde van zijn karakter toonen, maar men toone aan zichzelf de slechte, dan alleen is er kans op verbetering der fouten. M. W. B.

Foto C. J. Steenbergh

PUTTERSHOEKSCHE VROUW

HEINENOORD. HOEVE WEST-LEEUWENSTEIN

in den omtrek, een er van wel op dertig meter afstand. De

GEVELSTEEN IN HET RAADHUIS TE OUD-BEIJERLAND

EEN TOSCAANSCH E STAD IN DE LATERE MIDDELEEUWEN

II) DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI. (Vervolg)

DE operaties van de republiek tegen de Ghibellijnen hadden aanvankelijk een gunstig verloop, want den Juli 1253 versloegen de Florentijnen de Pisanen bij Pontedera, veroverden Pistoja en putten het jaar daarop Siena zoozeer uit door voortdurende invallen op haar gebied, dat de Signoria genoodzaakt was met den erfviand een nadeeligen vrede te sluiten. De bond der Ghibellijnsche steden was vernietigd en Siena werd gedwongen te beloven, nimmer den vijanden van Florence schuilplaats te verleenen. Dit is het glanstijdperk geweest van de Florentijnsche volksregering; het volk, toen nog vol eenvoud en vrijheidszin, deed wonderen van energie. Dit was in den tijd, toen een stedelijke ambtenaar, die zich een oud hek had toegeëigend, dat in de modder lag, tot een zware straf werd veroordeeld, in den tijd dat eerlijkheid alom gold. Maar ook Siena rustte niet. Ondanks de vriendschapsverdragen met Florence knoopte het geheime onderhandelingen aan met koning Manfred om de macht der Guelfen te fnuiken. In Augustus van het jaar 1257 zond de stad twee vertrouwelingen naar Noord-Italië om graan te koopen; het eigenlijke doel van hun tocht was echter Manfred over te halen tot een gemeenschappelijken strijd tegen Florence. Provenzano Ildobrandini Salvani, een der voormannen van de Sieneesche Ghibellijnen, vertoefde een gansche maand aan het hof des konings „met geheime doeleinden”; de Ghibellijnsche geslachten, die nog achtergebleven waren in Florence, namen ook deel aan dit komplot. De Signoria van Florence kwam echter deze machinatiën te weten en de verontwaardiging van het volk tegen de Ghibellijnen kende ditmaal geen grenzen. Een lid van het geslacht Uberti en een der Infangati werden op de pijnbank verhoord en toen zij alles bekend hadden, wat de regering verlangde te weten, werden zij ter dood veroordeeld. Meer dan vijftien machtige geslachten werden wederom uit Florence verbannen en hun torens en paleizen werden met den grond gelijk gemaakt. De abt uit Vallombroso, van verraad verdacht, werd gefolterd en ter dood gebracht. Later bleek hij onschuldig te zijn. De verontwaardigde Roomsche Curie sprak den banvloek uit over de Signoria. Siena nam thans openlijk den toegeworpen handschoen op en ondanks de „bezwoeren” verdragen verleende het binnen haar muren een groot aantal Florentijnsche bannelingen schuilplaats. Florence protesteerde en zond gezanten naar Siena, om te herinneren aan de onlangs gesloten verdragen. In een brief somde de Florentijnsche regering de namen van vijf en veertig ballingen op, die in Siena herberg hadden gevonden, onder wie zich

de grootste vijanden van hun vaderstad bevonden, zes leden van het geslacht Uberti en één Guidi, Simone geheeten. Doch de Sieneezen, die rekenden op de hulp van Manfred, antwoordden, dat zij de ballingen niet zouden uitleveren en de Florentijnsche gezanten keerden vertoornsd huiswaarts. In 1259 werd het tractaat gesloten tusschen Siena en den koning; Ildobrandini legde voor Manfred in naam der Republiek den eed van trouw af. De koning beloofde de republiek te zullen beschermen. Siena bedong slechts, dat het niet zou gedwongen worden een vijandig standpunt in te nemen tegenover de Roomsche Curie. Een kleine afdeling van het koninklijke leger, onder Gibelalniola, kwam te Siena aan in den zomer van 1259, doch verliet na eenige weken de stad. De Signoria werd ongerust, omdat de toegezegde versterkingen uitbleven en hulp was dringend noodzakelijk, want Florence rustte zich uit tot den strijd. Eindelijk, gezwicht voor de dringende beden, zond Manfred een kleine doch beproefde legerafdeeling, onder bevel van Giordano di Anglone, uit ruitery en landsknechten bestaande, en de Sieneezen waren hierover zoo verheugd, dat zij den keizer het recht verleenden hun podestà te benoemen, hetgeen eigenlijk in strijd was met de hun gewaarborgde rechten. Tot podestà voor het jaar 1260 werd Francesco Troghinio benoemd. De verontruste Florentijnen rustten ijlings een leger van 30.000 manschappen uit, in die dagen een zeer aanzienlijke strijdmacht, terwijl hun bondgenooten: Lucca, Pistoja, Prato, San Miniato, San Germiniano, Volterra, Arezzo, Colle di Val d'Elsa, Bologna en Perugia hulptroepen zonden. De Sieneezen vreesden den strijd, want hoewel Pisa en Cortona aan hun zijde stonden en de uit Florence en Arezzo verbannen Ghibellijnen een niet te versmaden steun waren, kon hun leger toch niet meer dan 20.000 man tellen. Den tweeden September zonden de Florentijnsche aanvoerders een ultimatum aan Siena; zij eischten vóór alles het slechten der wallen van de stad, bovendien zou in ieder Terzo, in elke stadswijk, een Florentijnsch garnizoen komen en op de Camporeggi zouden zij een burcht bouwen, om geheel Siena te kunnen bedwingen. De regering van Siena, de Ventiquattro, met podestà Francesco Troghinio aan haar hoofd, kwam onmiddellijk ter beraadslaging bijeen. Twee Florentijnsche gezanten werden uitgenoodigd, die trotsch de zaal binnentraden, zonder zelfs de vergadering te groeten — en met weinig woorden hun eisch stelden: de muren moesten worden geslecht en op de Camporeggi een burcht gebouwd worden. „Antwoordt zonder dralen”, — zeiden ze — „of verwacht de belegering. Vrede noch genade zal uw deel zijn”. (Wordt vervolgd)

GEVELSTEEN IN HET RAADHUIS TE OUD-BEIJERLAND